REGION SKÅNES

KOMMUN-UTBILDNING I GESTALTAD LIVSMILJÖ

2022

REGION SKÅNE

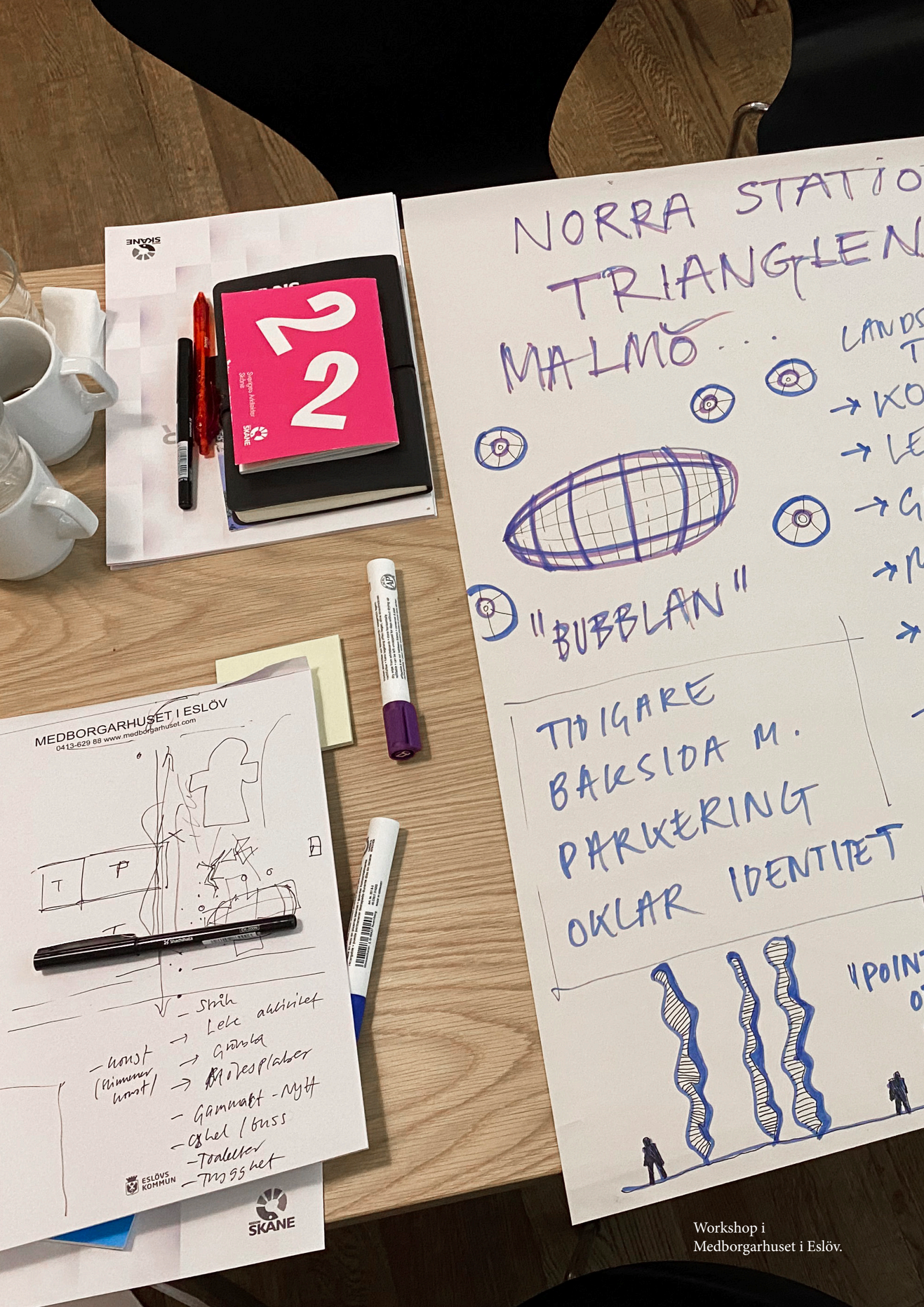

Workshop i
Medborgarhuset i Eslöv.

INNEHÅLL

1. Bakgrund och syfte

2. Målgrupp

3. Arbets- och referensgrupper

4. Utbildningens struktur

5. Teman och frågeställningar

6. Sammanfattning av erfarenheter

SUMMERING

Utbildningen genomfördes som fysiska träffar i flera kommuner i Skåne under 2022. Målet var att bidra till en gemensam förståelse av begreppet gestaltad livsmiljö och dess potential bland kommunala tjänstepersoner. Om våren genomfördes samma introduktionstillfälle fem gånger och om hösten genomfördes tre unika fördjupningstillfällen.

BAKGRUND OCH SYFTE

Region Skånes kulturförvaltningen och Avdelningen för regional utveckling tog 2018 tillsammans fram Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö - arkitektur, form och design. Region Skånes kulturnämnd och regionala utvecklingsnämnden fattade i september 2018 beslut i sina respektive nämnder om den gemensamma strategin för området. Strategin för gestaltad livsmiljö syftar till att detta politikområdet ska stärkas för att möta rådande samhällsutmaningar och ge förutsättningar för goda och hållbara livsmiljöer ur såväl ekonomiskt, kulturellt, socialt och miljömässigt perspektiv. Genom att agera förebildligt som offentlig aktör kan Region Skåne skapa legitimitet, relevans, flytta positioner, samla aktörer och driva ett strategiskt utvecklings-
arbete för att främja en hållbar samhällsutveckling inom ramen för gestaltad livsmiljö.

Med utgångspunkt i strategin växte idén om en utbildning inom gestaltad livsmiljö fram i dialog mellan involverade förvaltningar. Både utifrån erfarenheter inom Region Skånes kulturförvaltnings tidigare utbildningar inom Kulturella och kreativa branscher och Landskapskonventionen, Perspektiv på landskap. Behovet av en utbildning för gestaltad livsmiljö identifierades även inom Avdelningen för regional utveckling under framtagandet av och i dialogprocesserna för Regionplan för Skåne 2022-2040. Utbildningen bidrog även i de senare tillfällena till Regionplanens genomförande.

Syftet med utbildningen var att öka kompetensen hos kommunala tjänstepersoner i arbetet med gestaltad livsmiljö i enlighet med Regions Skånes strategi. Utbildningen gavs som fysiska träffar under 2022.

Genom kommunutbildningen utforskar Region Skåne gestaltad livsmiljö som perspektiv och verktyg samt avser att på detta sätt skapa en plattform för reflektion och samverkan. Samtalet eftersträvar att potentialen utvecklas för arkitektur, form och design som utvecklar fler perspektiv. Detta samtal ska också verka för en utveckling med mer demokrati och inkludering. En höjd kunskap kring medveten utformning ger ökade möjligheter för att använda arkitektur, form och design i samhällsutvecklingen. En lärdom från kommunutbildningen är att det behövs fler forum för hur arkitektur, form och design som helhet kan utvecklas och bidra till att möta samhällets utmaningar.

DEN REGIONALA STRATEGIN

I Skåne är platsen, människan och människans behov utgångspunkten för hur livsmiljöerna utformas.

Med perspektivet gestaltad livsmiljö skapar Region Skåne en helhetssyn på utformandet av livsmiljön i vilken arkitektur, form och design ses som ett sammanhållet område.

En medveten arkitektur, form och design tillsammans med konst och beaktande av kulturmiljöaspekter måste användas i större utsträckning för att skapa omsorgsfullt gestaltade offentliga miljöer för alla.

Med stöd i strategin för gestaltad livsmiljö agerar Region Skåne förebildligt.

MÅLGRUPP

Målgrupp för utbildningen var tjänstepersoner i kommunerna i Skåne. Eftersom gestaltad livsmiljö är ett brett politikområde som omfattar arkitektur, form, design, konst och kulturarv, vände sig utbildningen till personer inom flera förvaltningsområden. Bland annat samhällsplanering, kultur, miljö, förvaltning/bygg, stadsbyggnad. Meningen var att inspirera till en höjd kunskap, medvetenhet och ökat engagemang kring intentionerna i den regionala strategin för gestaltad livsmiljö. Målet var att kommunala tjänstepersoner från alla skånska kommuner skulle delta. Utfallet blev att i både introduktions- och fortsättningsutbildningen deltog en eller flera representanter från 25 av Skånes 33 kommuner.

Diskussioner förekom internt i projektgruppen om att även vända sig till praktiker från näringslivet samt till regionala tjänstepersoner. Målgruppen valdes ut baserat på tidigare erfarenheter av utbildningsanordning inom Region Skåne.

LÄRDOMAR.
En mycket mer omfattande förankring hade behövts för att nå alla 33 kommuner som var det uttalade målet. Positivt var att de yrkesroller som fanns närvarande spände över hela politikområdet. Det stora engagemanget på utbildningarna visade att det finns goda möjligheter att utveckla arbetet exempelvis i kompetensutveckling och framtida nätverk.

planarkitekt **översiktsplanerare** samhällsplanerare
bygglovshandläggare **chef inom plan och exploatering** landskapsarkitekt
mark- och exploateringsingenjör stadsarkitekt **stadsträdgårdsmästare**
chef inom kultur, fritid och bibliotek **kultursamordnare** kulturstrateg
kulturutvecklare konsthallschef **konstpedagog** intendent
projektledare offentlig konst stadsantikvarie **näringslivschef**
näringslivsutvecklare **trafikplanerare** ekolog **miljöstrateg**

Exempel på yrkestitlar
bland utbildningens deltagare

Gruppsamtal
under fördjupnings-
utbildningen i Eslöv

ARBETS- OCH REFERENSGRUPPER

Kommun-
referens-
grupps-
medlemmar

En arbetsgrupp tillsattes med representanter från Region Skånes kulturförvaltning, Avdelningen för regional utveckling och Regionfastigheter. Denna grupp växte fram genom engagemanget som följde på arbetet med den regionala strategin för gestaltad livsmiljö. Arbetsgruppen träffades regelbundet och för att koordinera utbildningsarbetet för introduktionsutbildningen tillsattes en projektledare. Under fördjupningsutbildningen engagerades en extern processledare. Deltagarna i den interna arbetsgruppen namnges i slutet av denna informationsbroschyr.

Arbetsgruppen understöddes av två referensgrupper, en med kommunala tjänstepersoner och en med representanter från branschen. Utbildningens innehåll och karaktär är ett resultat av diskussioner rörande teman, föreläsare och idéer som förts mellan arbetsgruppen och referensgrupperna. Kommunreferensgruppen var viktig för att utbildningens innehåll skulle bli relevant för denna målgrupp och var ett sätt att kommunicera med kommunerna och involvera dem i arbetet med utbildningen.

Kommunreferensgruppen bestod av representanter för en mindre grupp kommuner. Deltagarna i denna grupp valdes ut för att ge en balanserad god helhet och för att de arbetar initierat med gestaltad livsmiljö utifrån olika perspektiv.

Branschreferensgruppsmedlemmar

I kommunreferensgruppen ingick:

- **Filippa Forsberg**, intendent vid Kristianstads konsthall, Kristianstads kommun
- **Anders Carlzon**, samhällsbyggnadschef, Östra Göinge kommun
- **Charlotte Svensson,** översiktsplanarkitekt, Helsingborgs stad
- **Ina Jacobsen,** planarkitekt, Simrishamns kommun
- **Torsten Helander,** stadsarkitekt, Eslövs kommun
- **Jörgen Flink,** kultur- och fritidsförvaltningschef, Trelleborgs kommun

Branschreferensgruppen bestod av representanter som på olika sätt varit involverade i Region Skånes arbete med gestaltad livsmiljö. I branschreferensgruppen ingick:

- **Per-Johan Dahl,** Institutionen för arkitektur och byggd miljö vid Lunds universitet
- **Hans Bergfast,** Helsingborgs museer
- **Suzanne Plunkte,** Boverket
- **Katarina Carlsson,** frilans: Platskultur
- **Johan Pries,** Institutionen för kulturgeografi vid Lunds universitet
- **Åsa Mårtensson,** frilans: Art and Public Environment

LÄRDOMAR.

Vikten av att förankra mål och insatser inom olika förvaltningar kan inte nog poängteras. Detta för att få en kontinuitet och relevans i arbetet. Engagemanget och inspirationen från referensgrupperna lyfte verkligen slutresultatet.

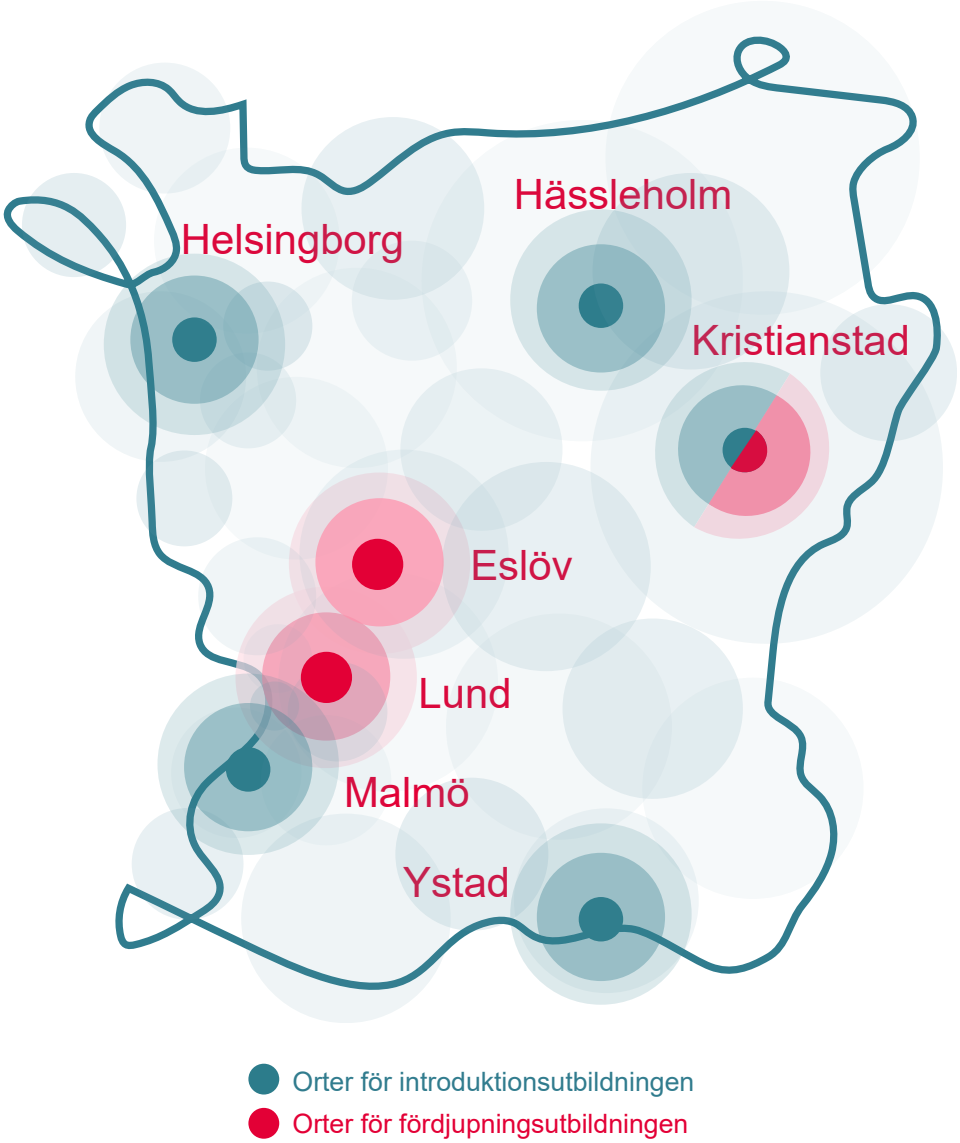

UTBILDNINGENS STRUKTUR

Utbildningen var uppbyggd i två delar där introduktionsdelen genomfördes våren 2022 och fördjupningsdelen hösten 2022.

Introduktionen var av generell karaktär med introduktion till Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö genom samtal och film samt workshops med syftet att skapa medvetenhet om begreppet gestaltad livsmiljö och påbörja en nätverksbildning.

Introduktionen hölls utan kostnad och genomfördes med samma innehåll fem gånger på olika platser i Skåne: Malmö 30 mars, Ystad 7 april, Helsingborg 27 april, Kristianstad 5 maj och Hässleholm 12 maj 2022.

Fördjupningen genomfördes på tre olika platser i Skåne: Eslöv 4 oktober, Kristianstad 11 november och Lund 1 december. Olika föreläsare gav olika perspektiv på temat som utgångspunkt för fördjupande samtal mellan kommuner och yrkesgrupper. I fördjupningen fanns en avgift om 600kr/träff och person.

LÄRDOMAR.
Någon form av bindande anmälan kan rekommenderas, oavsett form. En utvärdering efter varje kursmoment genomfördes i viss grad, men att göra det systematiskt efter varje tillfälle hade gynnat planeringen och stärkt kvaliteten.

TEMAN OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Introduktionsutbildningen till politikområdet, våren 2022.

Varje utbildningstillfälle var indelad i fyra moment:

1. den egenproducerade filmen om gestaltad livsmiljö,
2. en diskussionsövning: *en plats jag gillar*
3. en föreläsning om Region Skånes arbete med gestaltad livsmiljö
4. ytterligare en diskussionsövning om gestaltad livsmiljö på kommunal nivå

Inför introduktionsutbildningen ombads deltagarna ta med en bild på en plats de gillar. Instruktionen var väldigt fri, det enda kravet var att platsen skulle vara gestaltad, dvs rörd av en människas hand. I grupp diskuterade deltagarna bilderna. Diskussionen rörde vilka kvaliteter deltagarna uppskattar med platsen samt hur dessa kvaliteter bidrog till en omsorgsfull gestaltning av platsen. Syftet med de styrande frågorna var att ge deltagarna ett språk och en terminologi för att prata om gestaltad livsmiljö.

Projektledaren föredrog därefter nationella och regionala perspektiv på gestaltad livsmiljö samt hur Region Skåne arbetar med politikområdet. Presentationen konkretiserade goda exempel på gestaltad livsmiljö genom att lyfta två exempel på vinnare av Skånes arkitekturpris, Tullhusstranden i Simrishamn samt Råå Förskola i Helsingborg.

Efter paus diskuterade deltagarna gestaltad livsmiljö i en kommunal kontext utifrån ett fiktivt fall där kommunen är byggherre. Fallen bestod av: kommunen ska bygga en förskola, kommunen ska bygga ”framtidens äldreboende”, en busshållplats för ökat resande, ett rekreationsområde, omvandling av en övergiven yta samt omvandling av ett outnyttjat torg.

LÄRDOMAR

En viktig framgångsfaktor var att deltagarna på förhand var uppdelade i grupper med blandade kompetenser från olika kommuner. Vid varje tillfälle deltog, förutom projektledaren och processledaren även minst en person från arbetsgruppen som hade som roll att vara en aktiv lyssnare. Syftet var att fånga upp frågor, funderingar och reflektioner som kunde lyftas in i arbetet med fördjupningsdelen av utbildningen.

Nivån på samtalet stärktes av upplägget med individuell förberedelse och filmen som bidrog till bättre förståelse.

Skisser från fördjupnings-utbildningen i Lund

INTRODUKTIONSUTBILDNINGEN - GENERELLT KÖRSCHEMA

TID	INNEHÅLL	BILD
8.15 – 8.45	*Namnlappar, bordsnummer på namnlistan.* *Blädder + pennor, skrivpapper, numrera borden* *Rita upp ex-blädder till övning 1 , 2*	
8.45 – 9.00	**INTRO:**	
(4min)	Projektledaren Linnea hälsar välkommen, syftet med dagen, presenterar sig och observatörer. Ordet över till F.	bild
(4min)	Formulera dagens tonläge (dialog och utforska tillsammans /olika bakgrund o kunskap, parkera frågor hos observatör, undvika dator, toa/fikapaus.)	agenda
(6.40 min)	F: nu film 6.40	
9.00 – 9.45	**En plats jag gillar: två viktiga begrepp….** Jag: Fokus på begreppet kvalitet – inte bara fint /fult…	Uppgift
(18-20 min)	1. Hur påverkar platsen dig? (känsla/upplevelse) **2. Vilka kvaliteter bidrar till din känsla/upplevelse?** 3. På vilket sätt bidrar de upplevda kvaliteterna till en **omsorgsfull gestaltning?** Skriv på blädder: gruppnr, 1/2/3 för varje plats ni pratar om	
(25 - 30 min)	Storgrupp: **4 min/grupp** Jag: vilka platser pratade ni om? Hur beskrev ni kvalitet? Hur tänker ni kring sambandet kvalitet - omsorgsfull gestaltning?	
9.50 – 10.20 (30 min)	Nationella mål/ RS Strategi	bildspel
10.20 – 10.35 **(15 min)**	**KAFFEPAUS** Lägg ut cases på borden + nya blädder	pausbild
10.35 – 11.45	**Hur kan gestaltad livsmiljö realiseras på kommunal nivå?**	
(3min)	Instruktion: 3 cases delas ut Tänka utifrån olika perspektiv: Arkitektur, form &design, kulturhistoria, offentlig konst, sociala värden. Och nyttja att ni har olika kompetenser&erfarenheter /kommunala org i gruppen. 30 min, jag håller tiden. Tre frågor. Skriv på blädder: gruppnummer, A/B/C Sedan gemensamt samtal, korta nedslag från varje grupp.	
(27 min)	**A. Hur kan ni säkra god kvalitet och en omsorgsfull gestaltning av platsen?** B. Vilka **värden** vill/behöver ni uppnå? C. Vilka **roller** på kommunal/lokal nivå berörs och på vilket sätt? (Förskola, övergiven yta, rekreation: 2 bord/case)	Bild med frågorna
(40 min)	Storgrupp: 8-10 min /case jag läser case. Lyft det viktigaste ni diskuterat. Följdfrågor: • perspektiv de ej nämnt, hur tänkte ni kring… • Hur tar ni reda på målgruppens behov? • Hur tänker ni kring långsiktigt perspektiv – hur funkar det i framtiden? • Hållbart? • Djur?	
11.45 -12.00	**Utcheck och avslut**	
(12 min)	Tänk individuellt ngn minut – dela med varandra • Viktigaste insikt idag • Mitt nästa steg för att stödja arbetet med GL på hemmaplan	frågor
3 min	Avslut. Fortsätt samtalen hemma. Enkät kommer. Deltagarlista skickas	avsluts bild

FILMEN

En film som förmedlar gestaltad livsmiljö i den fysiska planeringen genom ett statligt, regionalt och kommunalt perspektiv producerades med extern hjälp. Syftet med filmen var att ge en inramning för diskussioner.

I filmen framgår varför Region Skåne prioriterar att genomföra utbildningen, varför gestaltad livsmiljö är viktigt samt genom exempel visa på hur det går att arbeta med gestaltad livsmiljö.

Det statliga perspektivet lyftes av riksarkitekten. Det regionala perspektivet lyftes av relevanta chefer inom Region Skåne. Det kommunala perspektivet lyftes av fyra goda kommunala exempel.

Filmens bildmaterial är hämtat från de deltagande kommunerna och visar byggnader och miljöer som vunnit Skånes arkitekturpris samt miljöer i deltagande kommuner.

LÄRDOMAR

Det fungerade väldigt bra att inleda varje utbildningstillfälle med filmen. Den gav en likvärdighet och engagerade deltagarna.

I filmen ses:

- **Gitte Wille,**
  dåvarande Kulturchef, Region Skåne
- **Ina Jacobsen,**
  Planarkitekt, Simrishamn Kommun
- **Anders Carlzon,**
  Samhällsbyggnadschef,
  Östra Göinge Kommun
- **Helena Bjarnegård**,
  Landskapsarkitekt LAR/MSA,
  Riksarkitekt vid Boverket
- **Lina Wedin**,
  fil.dr, Enhetschef för Regional planering,
  Region Skåne
- **Pernilla Theselius,**
  Arkitekt MSA/SAR, Stadsarkitekt,
  Ängelholm Kommun
- **Filippa Forsberg,**
  Intendent offentlig konst,
  Kristianstad Kommun
- **Magnus Windblixt**,
  dåvarande Fastighetsdirektör,
  Regionfastigheter

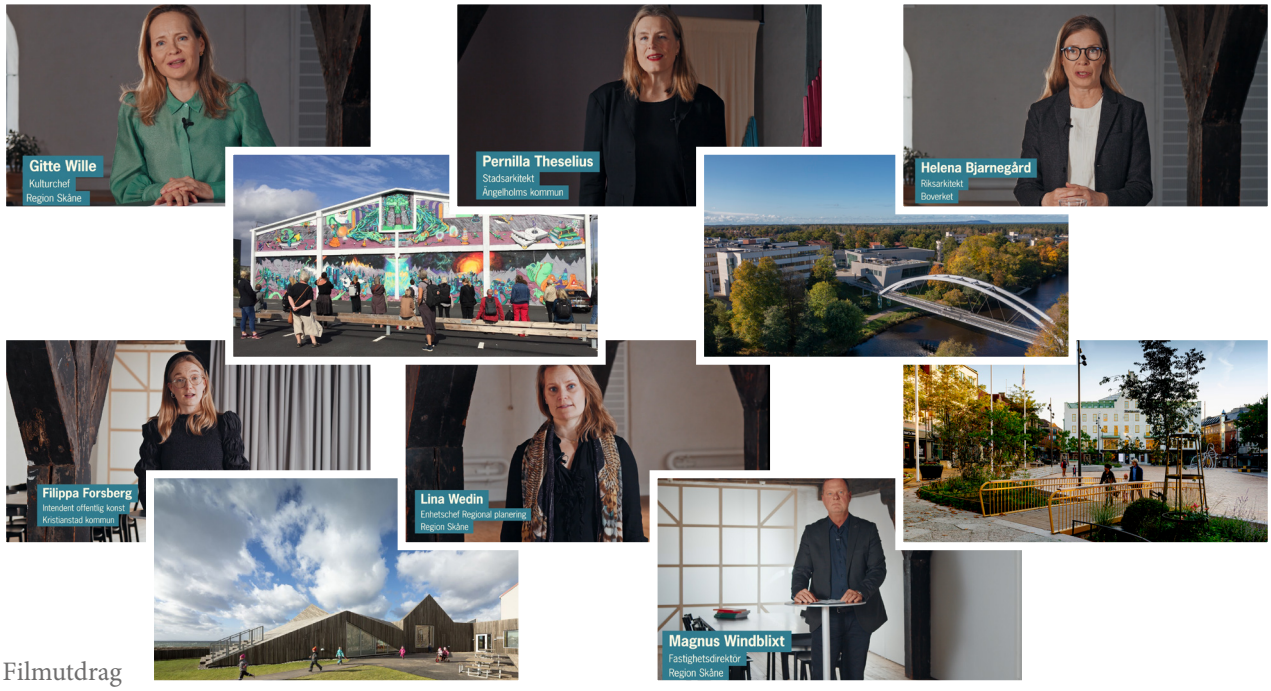

Filmutdrag

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET, HÖSTEN 2022

Fördjupningsutbildningen av politikområdet eftersträvade att ge kommunala tjänstepersoner ökad kunskap i gestaltad livsmiljö med lokala, goda och lärande exempel.

Mål med fördjupningsutbildningen var bl.a.:

- Att förstå hur gestaltad livsmiljö kan tillämpas i kommunala tjänstepersoners arbetsvardag
- Utifrån exempel diskutera hur gestaltad livsmiljö kan bidra till att lösa aktuella samhällsutmaningar
- Identifiera möjligheter för hur gestaltad livsmiljö ska får mer genomslag i sin organisation
- Identifiera hur ens roll som tjänsteperson påverkar beslut som rör frågor om gestaltad livsmiljö
- Öka kompetensen att bli en god kommunal beställare

Varje utbildningstillfälle innehöll bl.a.:

- Kunskapsdelning från kommunala erfarenheter
- Konkreta skånska exempel i relation till deltagande kommuners förutsättningar.
- Workshop och gruppdiskussion
- Föreläsning
- En plats som anknyter till temat

Baserat på de nio prioriteringarna i den regionala strategin för gestaltad livsmiljö förberedde arbetsgruppen olika teman som grund för fördjupningsutbildningen. När väl dessa förberetts insåg arbetsgruppen att dessa tankar i stor grad avspeglar det stuprörstänkande som idag råder inom sektorn. Utifrån denna gemensamma insikt lyftes behovet av att istället gå vidare mot ökad integrering. Samtal hölls i arbetsgruppen där olika perspektiv lyftes från tjänstepersonernas respektive kompetenser och ledde till ett gemensamt lärande och en vidgad förståelse. Samtalet utvecklade en mer interdisciplinär ansats till fördjupningsutbildningstillfällena och stärkte också de inblandades motivation att delta och bidra.

Som ett resultat av de interna fördjupade samtalet utvecklade sig tre interdisciplinära fokusområden, var och ett som huvudtema för ett fördjupningsutbildningstillfälle:

- Platsens betydelse och kompetens i gestaltning
- Socialt hållbara livsmiljöer - samverkan och processer i samhällsplaneringen
- Från politik till rum

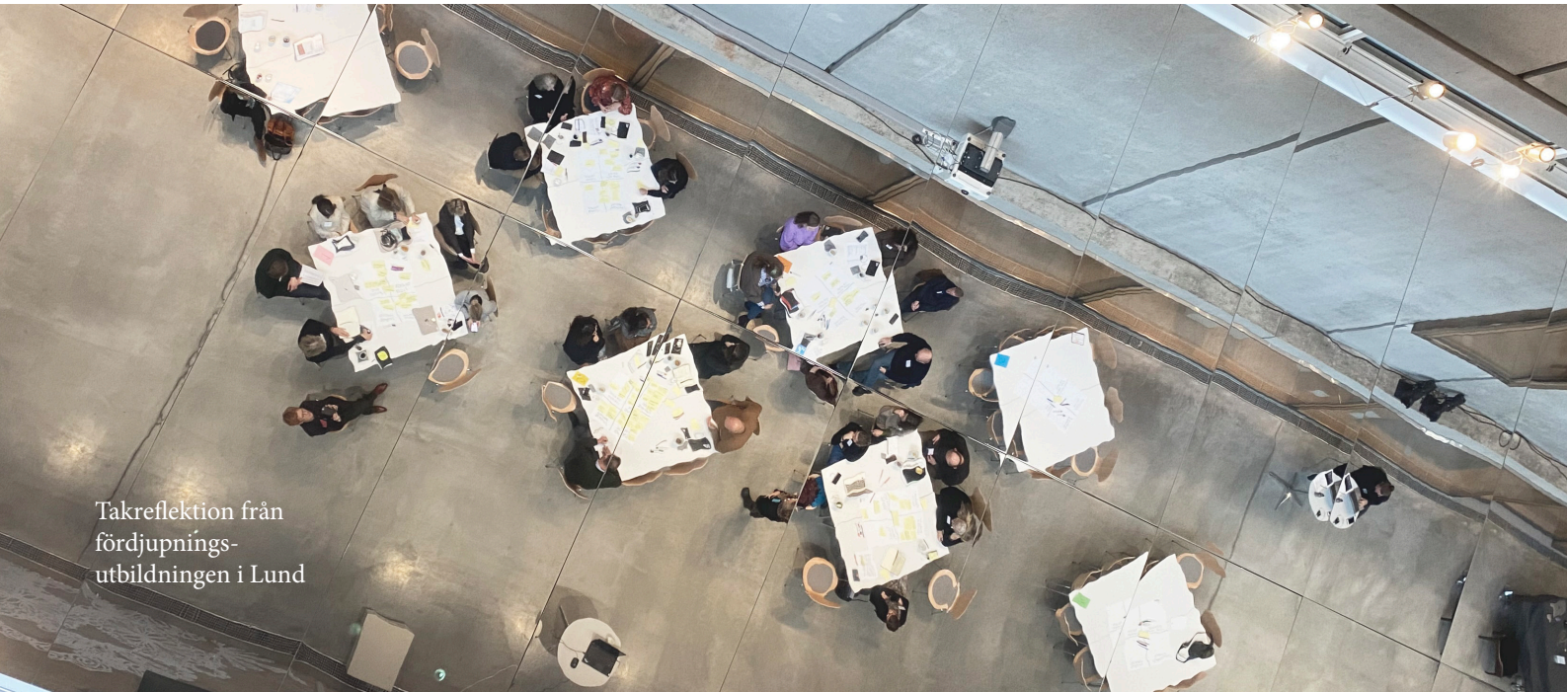

Takreflektion från fördjupnings-utbildningen i Lund

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET, HÖSTEN 2022

Platsens betydelse och kompetens i gestaltning
Eslöv. Medborgarhuset. 4 oktober 2022

- **Johan Andersson**, Kommunstyrelsens ordförande
- **Johanna Gustafsson Fürst**, konstnär och professor i konst vid Kungliga konsthögskolan.
- **Lena From,** Statens Konstråd
- **Malin Gunnarsson,** Miljö- och samhällsbyggnad, Eslövs kommun
- **Niclas Bosrup**, landskapsarkitekt, Sydväst arkitektur och landskap

Det första utbildningstillfället fokuserade på vilka möjligheter en ökad gestaltningskompetens i samhällsplaneringen ger. Vilka värden som är möjligt att tillföra en plats genom väl genomförd utformning stod också i centrum.

Johanna Gustafsson Fürst resonerade kring vilka värden konsten förväntas förmedla och stödja, såsom demokrati eller inkludering. Men att de perspektiv och värden som konsten framförallt bidrar med inte prioriteras i samhällsplaneringen, såsom reflektion, association och mystik.

Diskussionen inspirerades av gestaltningen av Stora torg i Eslöv, som vunnit Skånes arkitekturpris och som också besöktes under dagen.

Landskapsarkitekten bakom utformningen berättade om sina tankar. I gruppdiskussionerna lyftes behovet av att explicit kommunicera värdena god gestaltning för beslutsfattare utan förståelse för denna kompetens och de s.k. mjuka värden som behandlas. Denna utmaning var något som delades av flera deltagare. Flera berättelser delades om hur denna dimension ofta är den första att sparas bort, i ambitionerna när åtgärder i stadsmiljön ska genomföras.

I den andra diskussionsomgången lyftes att goda exempel inte är nog för att kommunicera platsers potential i stadsomvandlingsprocesser, men att även fördjupade lättbegripliga beskrivningar av strukturerna bakom lyckade projekt och vägen dit, processen, även behöver kommuniceras. En diskussion berörde i vilket skede avgörande beslut tas om exempelvis en plats utformning där en del deltagare menade att utformningen av stadsutvecklingsprocessen många gånger formar resultatet i större grad än vad själva landskapsutformningen till slut gör. Tydlig närvaro av gestaltningskompetens i samhällets planeringsprocesser och kontinuerligt utbyte mellan kommunala tjänstepersoner lyftes som några framgångsfaktorer att beakta och ta med sig för framtida samarbeten.

Föredrag under fördjupningsutbildningen i Eslöv

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET
KÖRSCHEMA 4 OKTOBER

9.00 - 9.15	**INTRODUKTION** • Johan Andersson, Eslövs Kommunstyrelsens ordförande, hälsar välkommen • Intro av Hanna Negash – kort presentation, syfte och upplägg	Hanna pratar
9.15 – 9.45	**FÖRELÄSNING,** Lena From *"Betydelsen av konstnärlig kompetens i gestaltningen av våra livsmiljöer"*	
9.45 – 10.00	**Paus**	
10.00 - 10.45	**FÖRELÄSNING,** L*andskapsarkitekturens roll i gestaltningen av våra livsmiljöer. Fokus på framgångsfaktorer i samarbetet kring Stora torg i Eslöv.* Niklas Bosrup Malin Gunnarsson. Frågestund 15 min	
10.45 – 11.45	**WORKSHOP Gruppdiskussion A**: <u>Hur landskapsarkitektur bidrar till platsens gestaltning:</u> 1) Har kompetensområdet landskapsarkitektur bidragit till gestaltningen av den plats du/ni har valt? Om ja - hur då? 2) Vilka mervärden tillför/tillvaratar kompetensområdet avseende platsen/processen?	I mixade grupper, Grupperna noterar sina svar/ synpunkter på blädderblock
11.45 – 12.30	**LUNCH**	
12.30 – 13.30	**STUDIEBESÖK på Stora torg** Promenad till torget (15) + visning (30) + promenad (15) tillbaka	Niklas och Malin pratar om torget på plats.
13.30 – 13.50	**REFLEKTION** Stund för reflektion i mindre grupper: *Vad tar du med dig från förmiddagens föreläsning och platsbesök?* Niklas, Malin cirkulerar mellan grupperna och är tillgängliga för frågor/funderingar	Ny gruppmix
13.50 – 14.30	**FÖRELÄSNING** Johanna Gustafsson Fürst *Rubrik: Om konst och konstnärliga processer som väver samman landskap, urbana rum och sociala skeenden.*	
10 min	**FIKA**	
14.40 – 15.10	**WORKSHOP Gruppdiskussion B**, åter i ursprungsgrupper: a) Vilka mervärden kan 'konst & konstkompetens' tillföra till gestaltningen av en plats/gestaltningsprocessen? b) Hur skulle gestaltningsprocessen kring din/er valda plats behöva 'riggas' för att på ett bra sätt tillvarata värdet av 'konst & konstkompetens'?	
15.10 – 15.35	**REDOVISNING** Kort redovisning av övning B i plenum	
15.35 – 15.55	**SUMMERING** Slutreflektion och samtal i helgrupp utifrån följande fråga: *Vilka insikter/utmaningar är viktiga att ta med sig från era samtal om 'landskapsarkitekturens /konstens' bidrag till platsers fysiska gestaltning inkl processen?*	Även föreläsarna deltar i reflektionerna.
15.55-16.00	**AVSLUT** några ord om nästa tillfälle, länk till RS:s hemsida med bildspelen + några ord om nätverket	

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET, HÖSTEN 2022

Socialt hållbara livsmiljöer - samverkan och processer i samhällsplanering

Kristianstad. Kulturkvarteret. 11 november 2022

- **Lena Ljungmark**, landskapsarkitekt, koordinator vid SLU Movium
  Ruben Wätte, konstnär
- **Mervan Sert,** statsvetare vid Avdelningen för regional utveckling, Region Skåne
  Lone-Pia Bach, arkitekt och professor i restaureringskonst vid Kungliga konsthögskolan
- **Per-Johan Dahl**, docent i arkitektur vid Lunds universitet.

Under rubriken Socialt hållbara lisvmiljöer - samverkan och processer i samhällsplaneringen, fokuserade det andra fördjupningstillfället på nya ingångar att tydligare integrera medborgarperspektiv, däribland inkluderingen av olika åldersgrupper i samhällsplaneringen på olika sätt. De inbjudna föreläsarna lyfte olika perspektiv baserat på sina tidigare erfarenheter. Lena Ljungmark anslog tematiken utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv på lek och Ruben Wätte öppnade upp perspektiven för hur barns inkludering på olika sätt kan ingå i den konstnärliga gestaltningen.

I gruppsamtalen framkom att många kommuner har god kännedom om behovet av barns inkludering i samhällsplaneringen men att metoder för hur det fysiskt ska ske i många fall saknas. Goda exempel på försök till inkludering framkom, men få exempel på långsiktig integrering visades. En utmaning som lyftes var att samarbetet med skolorna behöver stärkas, vilket ofta är oprövat i många kommuner och kräver än mer reflektion och planering i god tid av aktiviteter, besök och workshops.

Efter lunch diskuterades inkludering i samhällsutvecklingen ur ett något bredare perspektiv, utifrån ett perspektiv av tillgänglighet och utifrån ett perspektiv av platsens förutsättningar. I panelsamtalet framkom många möjligheter till andra sätt att förhålla sig till den inkluderingsuppgift samhällsplaneringen står inför. Detta diskuterades utifrån ett förhållningssätt av att mod och energi krävs för att arbeta banbrytande.

Panelsamtal mellan Per-Johan Dahl, Lone-Pia Bach och Mervan Sert

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET
KÖRSCHEMA 11 NOVEMBER

TID	INNEHÅLL
9.00 – 9.10	**INTRO** Camilla Anderson hälsar välkommen
9.10 – 10.00	**FÖRELÄSNING** Lena Jungmark: *”Social hållbarhet genom lek*
10.0 – 10.10	**PUBLIKFRÅGOR**
10.10-10.25	**FIKA**
10.25 – 11.05	**FÖRELÄSNING** Ruben Wätte, *Nya sätt att tänka kring barns perspektiv och inkludering*
11.05 – 11.20	**PUBLIKFRÅGOR**
11.20 – 12.00	**WORKSHOP Gruppsamtal: 25 min** Utifrån det vi hört på fm – hur jobbar ni med B &U i er kommun? Använd gärna mallen **Redovisning i plenum, ca 15 min**:
12.00 – 13.00	**LUNCH**
13.00 – 13.10	**MODERERAT SAMTAL** Mervan Sert, Lone-Pia Bach, Per-Johan Dahl
13.10 – 13.40	**FÖRELÄSNING** Mervan Sert*:” Tillgänglighet som tillgång - den kritiska analysens löfte”*
13.40 – 13.50	**PUBLIKFRÅGOR** till Per-Johan Dahl
13.50 – 14.00	**PAUS**
14.00 – 14.30	**FÖRELÄSNING** Lone-Pia Bach*, Platsen en förutsättning för socialt hållbara livsmiljöer*.
14.30 -15.00	**PUBLIKFRÅGOR OCH MODERERAT SAMTAL** av Per-Johan Dahl
15.00-15.20	**SUMMERING ”***Viktigaste reflektioner du tar med dig från dagen”*

Gruppdiskusion i Kristianstad

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET, HÖSTEN 2022

Från politik till rum

Lund. Skissernas museum. 1 december 2022

- **Jessica Jönsson**, Stadsantikvarie, kulturförvaltningen Helsingborgs stad
- **Jennie Idoffsson**, Utvecklare offentlig konst, kulturförvaltningen Helsingborgs stad
- **Johanna Elgström,** Landskapsarkitekt, Gestaltning och projektering, Helsingborgs stad
- **Axel Peterson,** Projektledare, Strategiska avdelningen i Göteborgs Stad, tidigare Alingsås kommun

Under rubriken Från politik till rum var strategidokument temat för det tredje fördjupningstillfället. Vilka strategidokument som är viktiga för att säkra hög kvalitet i den gestaltade livsmiljön stod i fokus.

Helsingborg stad berättade om arbetet med att ta fram dokument som säkrar kulturmiljön. Helsingborg har även ett arkitekturredskap samt en konststrategi för Ramlösa som är en del av staden med komplex planering för bland annat ett nytt sjukhusområde, där samtliga strategidokument är viktiga. En markanvisningstävling från Alingsås kommun presenterades som en metod att säkra kvalitet i tidiga skeden av stadsplaneringen.

I två workshops diskuterades deltagarnas reflektioner över föreläsningarna och deltagarna berättade om vilka strategidokument deras kommun har tagit fram eller har på gång. Det framkom att skillnaderna var stora i nivå mellan olika kommuner. Deltagarna diskuterade erfarenheter med strategiarbetet och olika hinder som exempelvis brist på mandat eller politikers motvilja. Det diskuterades också hur ett nästa steg kan se ut efter kommunutbildningen. Generellt finns en önskan om mera stöd från Region Skåne, akademin och Boverket. Det finns även önskan om en utbildning för flera målgrupper som behöver förstå betydelsen av begreppet gestaltad livsmiljö och betydelsen av strategier för arkitektur och kulturmiljö.

Föredrag under fördjupnings-utbildningen i Lund

FÖRDJUPNING AV POLITIKOMRÅDET
KÖRSCHEMA 1 DECEMBER

TID	INNEHÅLL	KOMMENTAR
9.00 – 9.10 (10)	**INTRO** Henriette Michaelsen inleder. Lämnar ordet till moderator: agenda, praktikaliteter, presentation av föreläsarna.	
9.10 – 10.00 (50)	**FÖRELÄSNING** Jessica Jönsson, Jennie Idoffsson, Johanna Elgström *”Helsingborgs arbete med kulturmiljö och konst i stadsutvecklingsprojekt”* Bevarandeprogram + konststrategi för Östra Ramlösa	
10.00 -10.15 (15)	**FIKA**	
10.15 – 10.30 (15 min)	**REFLEKTION** Hanna Negash/Enheten för regional planering, Jaana Järretorp/ Kulturförvaltningen och Henriette Michaelsen/Regionfastigheter ber deltagarna reflektera. **Fokus:** *vad vi gör kring GL samt att vi ’brottas’ med liknande utmaningar som kommunerna*. **Frågor:** 1. **Hur kommer det sig att RS har en strategi för GL?** (Jaana) 2. Med utgångspunkt i strategin för GL - hur ser ni på er **roll** i relation till kommunerna? (Hanna) 3. Ni representerar ju tre olika enheter inom RS – kan ni ge några exempel på <u>vilket sätt</u> som GL påverkat era **arbetssätt?** (alla tre) 4. GL är ett komplext fält – vilket ju också återspeglas i en del av de utmaningar som vi har belyst här under dessa utbildningstillfällen. Och komplexitet kan ju vara både krävande och utmanande, men även stimulerande. Så jag är nyfiken på vad ni tänker och känner kring den här **komplexiteten** och vad är det som **driver er** att jobba med GL?	Ni sätter er på varsin hög stol framför duken, och jag står.
10.30-12.00	**WORKSHOP Grupparbete: 40 min** i grupper om max 7 personer (6 -7 bord). <u>Inventera nuläget</u> Vi bad ju er att fundera inför denna dag hur ni jobbar hemma, nu ska vi ha ett gruppsamtal och inventera/diskutera hur det ser ut i era egna kommuner. Tänk även utifrån det ni tagit del av under utbildningarna: • Vad gör/har vi idag som är bra och som vi vill behålla/förstärka? • Vad har/gör vi men som behöver förbättras? • Vad saknar vi / vad nytt behövs? • Vad behöver vi sluta med/undvika? Notera det ni identifierar för respektive ruta, välj de viktigaste ni vill dela med er av. Förbered en kort redovisning på max 5 min. En person från RS sitter med i respektive grupp och lyssnar samt stödjer med tidhållning. **Redovisning i storgrupp (5 min/grupp) = 35 min** **Slutreflektion i storgrupp (15 min):** Ser ni några gemensamma ’mönster’, någon särskild tyngdpunkt som träder fram, något ni kan låna/lära av varandra?	Ni fördelar er i olika grupper. Er roll blir att lyssna/ta anteckningar utöver det som de själva skriver på blädderblock. Samt att hjälpa dem hålla tiden så de hinner igenom alla delarna. Och såklart bidra med perspektiv om så behövs…. Jag cirkulerar.
12.00 -13.00	**LUNCH** Karin från Skissernas kommer in ca 12.15 och berättar ommuseet (ca 15 min)	
13.00 – 13.45 (45 min)	**FÖRELÄSNING** Moderator presenterar föreläsaren. Axel Peterson. ”*Markanvisningens möjligheter”*	
13.45 – 14.00	**FIKA**	
14.00 – 14.55 (55 min)	**WORKSHOP Gruppsamtal: 30 min** <u>Hur skulle ett nästa steg kunna se ut?</u> • Vad skulle vara önskvärt/hjälpsamt att få på plats på hemmaplan i ett nästa steg & och på vilket sätt skulle det bidra till att ni kan jobba med utgångspunkt från gestaltad livsmiljö? • Återigen, ni är unika kommuner med olika behov - men OM ni hittar gemensamma behov, notera dem på ett blädderblock. • Förbered er på att säga några korta ord om det ni pratat om och noterat. **Redovisning, ca 25 min**: jag frågar respektive bord Hittade ni några gemensamma behov?... eller bara olika? Hur gick resonemangen?	Ni sitter i de olika grupperna, se ovan.
14.55 – 15.00	**SUMMERING** Henriette Michaelsen: nätverket, påminn ev om att museet är öppet till 21.00, avslutningsord.	

SAMMANFATTNING AV ERFARENHETER

ERFARENHETER INTERNT INOM REGION SKÅNE

Det finns en balans mellan personbundet engagemang som kan vara positivt, men som samtidigt är skört och behöver vägas upp av en robust struktur så att inte arbetet är avhängigt enskilda personers inställning och arbetsinsats. Tjänstepersoners och chefers rörlighet mellan olika tjänster var utmanande för arbetets gång, särskilt i termer av temporära projektledare eller avsaknaden av en sådan.

Arbetsgruppens förvaltningsövergripande sammansättning var utmanande i att samla representanter från organisationer med olika finansieringslogik och personer i anställningar med olika varaktighet, exempelvis projektanställningar. Styrkan var att ta del av olika professionella perspektiv, erfarenheter från olika förvaltningar och bolags arbeten, dela inspiration och idéer. Utbytet har tydliggjort olika förvaltningars arbete och möjliggjort synergier mellan dem, exempelvis internt inom Region Skåne och i samarbetet med Institutionen för arkitektur och byggd miljö vid Lunds tekniska högskola och Form/Design Center i Malmö.

Genom detta utbyte har den interna diskursen kring politikområdet utvecklats. Förutsättningen har givits till nya möjligheter i andra sammanhang, exempelvis så finns en förhoppning om att arkitektur och konstnärlig gestaltning ska få större utrymme och spela en starkare roll i samarbeten mellan ingående organisationer i framtida projekt.

Även om dessa träffar under 2022 kallats för en kommunutbildning bör det snarare ses som ett gemensamt lärande genom en seminarieserie mellan region och kommuner.

ERFARENHETER FRÅN UTBYTET MELLAN KOMMUNERNA OCH I POLITIKOMRÅDET

Utbytet mellan de involverade kommunala tjänstepersonerna i utbildningen visade på en mycket hög kompetens. I de möten som uppstod framkom att det inte är kunskap som saknas utan snarare en förändring i tankesätt som behövs. Frågeställningarna genererade ett ökat engagemang när samtalet berörde specifika frågeställningar kopplade till det kommunala perspektivet. Särskilt under höstens fördjupningsträffar framkom insikten i att många positiva exempel går att hämta från nära håll, exempelvis när Helsingborgs representanter berättade om hur de samarbetar inom offentlig konst, kulturmiljö och landskapsarkitektur. Liknande erfarenhet kom från Eslöv där flera förvaltningar samverkar på ett givande sätt. Flera kommunala tjänstepersoner fann också inspiration från oväntat håll när de, bortom sina ordinarie delregionala samarbetsorganisationer, träffade tjänstepersoner från kommuner med liknande utmaningar som deras. Exempelvis fann en kustkommun givande utbyte av att träffa en annan kustkommun, trots att den kunde ligga på andra sidan Skåne.

Trots starkt engagemang och hög kunskap upplever sig dock tjänstepersoner i många fall relativt isolerade. Upplevelsen av att ensamt stå för sitt perspektiv i sin vardag var vanligt förekommande, särskilt i små kommuner. Utbildningen gav möjlighet till utbyte och till en större samhörighetskänsla mellan kommunala tjänstepersoner. Trots denna stärkande skrå-tillhörighet framkom utmaningen i att få politikernas förståelse och stöd för det kommunala arbetet med GL-relaterade frågor. En del deltagare lyfte behovet att bredda målgruppen för liknande utbildning till att även innefatta tjänstepersoner från ekonomi, teknisk förvaltning och även politiker.

ARBETSGRUPP KOMMUNUTBILDNINGEN

Region Skånes kulturförvaltning
Linnéa Jahn, Projektledare
Jaana Järretorp, Utvecklare bild och form
Karl Magnus Lenntorp, Utvecklare kulturarv

Avdelningen för Regional Utveckling, Koncernkontoret
Hanna Negash, Arkitekt SAR/MSA, Samhällsplanerare,
Johanna Block, Samhällsplanerare
Camilla Andersson, Landskapsarkitekt LAR/MSA, Samhällsplanerare

Regionfastigheter
Henriette Michaelsen, Arkitekt MAA SAR/MSA, projektledare och lokalplanerare

Extern
Filippa Bosdotter, Processledare Co:Create by Bosdotter

REDAKTÖR INFOBROSCHYR

Victor Pastorino Nyman, Arkitekt SAR/MSA, Samhällsplanerare
Avdelningen för Regional Utveckling, Koncernkontoret

REFERENSER

Region Skånes strategi för gestaltad livsmiljö
https://utveckling.skane.se/publikationer/kulturutveckling/region-skanes-strategi-for-gestaltad-livsmiljo---arkitektur-form-och-design/

Regionplan för Skåne 2022-2040
https://utveckling.skane.se/publikationer/regional-utveckling/regionplan-for-skane-2022-2040/

Platsbesök på Stora torg i Eslöv.